

UN SPECTACOL AL ADEVĂRURILOR PERSONALE

MIRELA SANDU

Teatrul Bulandra, Sala Izvor - *Îngropați-mă pe după plintă*: Dramatizare de Yuriy Kordonskiy după romanul omonim de Pavel Sanaev; traducerea: Mașa Dinescu

Regia: Yuriy Kordonskiy ; **Scenografia:** Nina Brumușilă; **Light design:** John Carr; **Muzică și sound design:** George Marcu

Cu: Marian Rălea, Mariana Mișuț, Claudiu Stănescu, Andreea Bibiri, Marius Florea Vizante, Valentin Popescu, Profira Serafim, Taisia Orjehovschi, Sorin Flutur, Vladimir Purdel, Andrei Huțuleac.

Sunt unele spectacole pe care le uiți imediat ce ai ieșit din sala de teatru și altele care îți rămân vii în minte, multă vreme. *Îngropați-mă pe după plintă* de Pavel Sanaev, pus în scenă de Yuriy Kordonskiy la Teatrul "Bulandra" face parte, pentru mine, din cea de a doua categorie. Și, dacă privești puțin în urmă, pot spune că Teatrul "Bulandra" a avut întotdeauna un suflu special dat de mari actori precum: Clody Bertola, Ileana Predescu, Gina Patrichi, Mariana Mișuț, Fory Eterle, Toma Caragiu, Victor Rebengiu, Petrică Gheorghiu și de spectacolele care au rămas în istoria teatrului românesc, cum ar fi: *Furtuna* de William Shakespeare și *Cum vă place* de William Shakespeare, regizate de Liviu Ciulei sau *Revizorul* de Gogol, pus în scenă de Lucian Pintilie, singurul spectacol care, după trei reprezentații, a fost interzis de cenzura comunistă, printr-un comunicat de presă în *Scântea*. Aici a existat mereu o școală de teatru, bazată pe seriozitate și dăruire față de meserie, aici au montat regizori preocupați de lucrul cu actorul, care s-au străduit, pe cât posibil, să le pună acestora în valoare toate calitățile artistice.

În acest mediu teatral cu tradiție a venit, în anul 2001, și regizorul ucrainean Yuriy Kordonskiy, pentru a monta *Unchiul Vania* de A.P. Cehov. S-a pliat perfect pe atmosfera de aici, poate pentru că provenea de la marea școală a lui Lev Dodin, bazată pe aceleași principii: căutarea adevărului scenic, lucrul cu actorul, serozitatea și dăruirea față de meserie. De atunci, a tot revenit cu plăcere și a montat *Căsătoria* de Gogol, *Crimă și pedeapsă* de Dostoievski și *Sorry* de Alexandr Galin, spectacole care au viață lungă fiind succese de public.

După patru ani de absență, Yuriy Kordonskiy s-a întors din nou la Teatrul "Bulandra" pentru a pune în scenă piesa *Îngropați-mă pe după plintă*, o dramatizare pe care a făcut-o după romanul cu același nume de Pavel Sanaev, dramatizare tradusă de Mașa Dinescu. O propunere îndrăznească gândită, în mod special, pentru Mariana Mișuț, cu care regizorul are o relație profesională aparte. Necunoscut până acum în România, Pavel Sanaev a absolvit, în anul 1992, Institutul Cinematografic de Stat "Serghei Gherasimov", Facultatea de Scenografie; este actor, regizor de film, traducător, scenarist și scriitor. În Rusia a devenit celebru după publicarea, în anul 2003, a romanului *Îngropați-mă pe după plintă* la Editura MK-Periodika. Iar acum, critica îl plasează între primii zece scriitori contemporani ai Rusiei.

Plasând acțiunea în anii '80, atunci când Rusia se confrunta cu marea criză economică, romanul lui Sanaev este povestea unei familii obișnuite, privită acum prin ochii unui tânăr scriitor. Revenirea, după mulți ani, în casa unde și-a petrecut cei mai importanți ani ai copilăriei, îl face pe acesta să se întorcă

spre acea perioadă din viață, având detașarea celui care a înțeles experiențele prin care a trecut. Dramatizarea lui Yuriy Kordonskiy extrage din roman povestea lui Sașa și a anilor petrecuți în casa bunicii sale, lăsând deoparte analiza pe care Sanaev o face perioadei anilor '80, păstrată aici doar ca simplu context. Astfel, tema principală se concentrează în jurul relațiilor generale umane care se dezvoltă într-o familie și a lipsei de comunicare ce apare de multe ori între membrii acesteia.

Îl găsim, deci, pe Sașa, acum în vârstă de treizeci și doi de ani, în casa copilăriei sale. În timp ce el începe să se întorcă în amintire, scena se umple cu mobile vechi și scoarțite, două frigidere vechi, ziare, borcane cu murături, o măsuță cu scaune ponosite, o canapea ruptă, un pat imens, un dulap scrijelit... Elementele de decor sunt aduse în scenă de câte un personaj îmbrăcat în negru, pogorât parcă din mitologia rusă, acel Domovoi, spirit prezent în fiecare casă. Și iată că, treptat, pe măsură ce povestea se derulează, decorul copilăriei lui Sașa (scenografia este semnată de Nina Brumușilă) prinde contur. Adunate laolaltă, obiectele construiesc imaginea unei case obișnuite din epocă, ce închide în ea o lume. Acea lume a copilăriei multora dintre noi populată de mii de obiecte nefolositoare, o lume văzută prin ochii copilului de nouă ani... Pentru ca, la final, după ce istoria a fost spusă, totul să dispară la fel de miraculos cum a apărut.

Marian Rălea, interpretul lui Sașa, dă tonul poveștii. De fapt, Marian Rălea interpretează un personaj cu două vârste, Sașa, copilul de nouă ani și Sașa, scriitorul de treizeci și doi de ani. Un minunat copil mare și un adult care a căpătat înțelepciunea celui trecut prin viață, această trecere de la o vârstă la alta făcându-se lin și firesc. Pentru că o vede exterior de rar (Bunica a hotărât că Sașa trebuie crescut de ea, și nu de Mama), pentru Sașa venirea Mamei este o imensă bucurie, la fel cum întoarcerea Bunicului din delegație îl bucură pentru că știe că va primi cadouri. Pe Bunica o iubeste, dar de reacțiile ei extreme se teme, pentru că știe că ea nu se poate controla. Între acești piloni se construiește universul lui Sașa, unul care, prin ochii săi de copil, are scîlpiri de frumusețe.

De fapt, Bunica și Mama sunt cele mai importante persoane din viața lui Sașa. Pentru a scăpa, evadează într-o lume imaginară, unde cele două femei nu se ceartă, în care se poate juca liniștit cu toate micile cadouri primite de la Mama, pe când ea este alături și îl ține în brațe tot timpul. Un singur lucru umbrește lumea lui ferică: teama de o iminentă moarte care ar putea să îl ia de lângă cei dragi și să-l ducă departe, într-un cimitir rece și umed. Sașa, însă, găsește soluția salvatoare: o va ruga pe Bunica să îl înmormânteze acasă la Mama, "pe după plintă" (o licență poetică sugestivă pentru jocul "de-a ascunsela" al copilăriei). Așa ar putea să o privească mereu și nu s-ar mai simți singur. Totul se rezumă la această înduioșătoare dorință a lui, pe care o repetă chiar și în momentul de maximă fericire, atunci când este, în sfârșit, alături de Mama.

Deși acțiunea este aceeași, povestea fiecăruia dintre personaje pare complet alta. Ele își trăiesc dramele sau bucuriile diferit, iar fiecare eveniment sau întâmplare le afectează cu totul altfel viața. Au traume pe care le duc cu ei în viață. Așa cum Sașa are nevoie de apropierea mamei, Bunica își

dorește să aibă alături un suflet care să o înțeleagă. Bunicul vrea să scape de sentimentul de vinovăție, iar Mama să se desprindă din cătușele familiei sale. Toții au propria istorie de viață și propriul adevăr, chiar dacă trăiesc alături. Greșesc unii față de ceilalți, dar, în același timp, fiecare are justificare pentru faptele sale. Iar, între toate aceste istorii de viață, personajul cel mai complex este Bunica, aflată, pentru spectator, la limita dintre compasiune și dezaprobare.

Interpretată de Mariana Mișuț, Bunica este o apariție puternică, deși măcinată de complexe și urmărită de neîmpliniri. Asemeni Eumenidelor din tragedia greacă, ea blesteamă și iar blesteamă. O face când este vorba de soțul său, de fiică și chiar de "lumina ochilor ei", Sașa. Asemeni Hecubei, își plânge fiul mort, pe Olea, și îi învinuiește pe toți cei din jur pentru neșansa vieții ei. Și totuși, acrită face din acest personaj, la prima vedere antipatic, o bunică cu umor, supărată pe soartă, dar care își iubeste până la disperare nepotul. Este o iubire bolnăvicioasă, este sensul ei de a trăi, ca și cum toată nevoia de o viață se revarsă asupra lui Sașa.

Acest rol îi pune în valoare Marianei Mișuț sensibilitatea, forța, acel subtil joc de-a răsău-plănsu'. Bles-tețele rostite sunt mai puțin apăsătoare, pentru că pe fiecare îl înăbușă și îl anulează cu o palmă peste gură, iar scenele de gelozie față de fiică sau momentele de isterie față de Bunic vin, de fapt, din nevoia ei imensă de căldură sufletească, de a primi dragoste din partea lor, de a se apropia de ei și de a comunica. Stările ei sunt fluctuante, între nebulie și duioșie, astfel încât nu știi care latură este mai puternică sau mai periculoasă. Trecerile se fac pe nesimțite, ceea ce reușește să îi surprindă și să îi sperie pe cei din jur.

Fără să vrea, Bunica ajunge să abuzeze în mod repetat de un copil de nouă ani fără apărare, de un soț care nu are unde să se ducă și de o fiică care își vrea fiul înapoi. Iar noi, înclinăm să fim de partea ei. O facem pentru că Yuriy Kordonskiy și Mariana Mișuț au imaginat un personaj profund uman, o femeie cu nevoi, neîmpliniri și răzvrătiri. Durerea revarsată în monologul de final, când sare tăușă fiecei sale și o imploră să o lase să intre înăuntru, este atât de puternică încât imediat empatizăm definitiv cu ea. Într-un moment de tăcere, magistral din punct de vedere actoricesc, simțim cum durerea îi

devine aproape insuportabilă, în timp ce își privește nepotul care se joacă fericit cu mama sa. Vedem cum fiecare zămbet al lui, fiecare întrebare și fiecare manifestare a bucuriei îi intră ca un pumnal în inimă. Pe ea niciodată nu o va privi cu acei ochi minunați! Totul este pentru Mama, iar Bunica va trebui să se multumească doar cu firimituri.

George Banu nota undeva că "marii actori nu joacă, ci sunt. La ei, ceea ce seduce este ipostaza umană mai mult decât meșteșugurile scenice. Când le-am uitat rolurile, de ea ne amintim. Fiiința întâi, apoi arta. Aceasta este adevărul ultim, ecou nestins." Cu siguranță ne vom aminti de Mariana Mișuț în *Îngropați-mă pe după plintă*, așa cum ne-o amintim în *Furtuna* de William Shakespeare sau în *Copilul îngropat* de Sam Shepard.

Pe lângă Mariana Mișuț și Marian Rălea, care sunt pilonii în jurul cărora se construiește spectacolul, Claudiu Stănescu, Bunicul, realizează un personaj frust și chinat de remuscări. Este remarcabilă scena în care, deși el are o criză de inimă, Bunica nu prididește să îl bombardeze cu reproșuri culminând cu vărsarea unui borcan de murături peste el. Bunicul încasează, până la auto-anulare, fiecare replică a ei și se ridică, învins, purtând parcă pe umeri toată greutatea acestei lumi. Alături de cei trei, Andreea Bibiri, Marius Florea Vizante, Valentin Popescu și Profira Serafim întregesc echipa spectacolului *Îngropați-mă pe după plintă*. Cu toții formează un întreg care dă culoare reprezentației. Căci *Îngropați-mă pe după plintă* imaginat de Yuriy Kordonskiy intră în categoria marilor spectacole de echipă. Este o montare în care primează adevărul, viața, lucru din ce în ce mai rar pe scenele bucureștene în acest moment.

Sigur că, asemenea oricerei producții, *Îngropați-mă pe după plintă* are și unele imperfecțiuni, date în special de lungimile nejustificate ale dramatizării, dar important este că acela care petrece trei ore alături de Sașa, Bunica, Bunicul, Mama... nu va pleca indiferent, ci plin de emoție și, de ce nu, de întrebări legate de propria viață. Felul de a face teatru al lui Kordonskiy este unul necesar. Din păcate, un gen de care regizorii români au uitat, pierduți în eferescența efectelor speciale și a căutărilor de noi forme, de multe ori fără sens.